

25. Kvartér

Sborník abstrakt

*Kleprlíková Lucie, Plichta Aleš, Turek
Tomáš (eds)*

29. listopadu 2019

25. Kvartér

MASARYKOVA
UNIVERZITA

Konference 25. Kvartér 25th Quaternary Conference

Sborník abstraktů
Book of Abstracts

29. listopadu 2019
November 29th 2019

Masarykova univerzita
Brno 2019

Editoři: Lucie Kleprlíková, Aleš Plichta, Tomáš Turek

Příspěvky nejsou recenzovány, za jejich obsahovou i formální správnost odpovídají autoři.

Fotografie na přední straně: Lebka medvěda jeskynního (autor: Aleš Plichta)

Vydala Masarykova univerzita, Žerotínovo náměstí 617/9, 601 77 Brno

1. vydání 2019

© 2019 Masarykova univerzita

ISBN 978-80-210-9470-3

STEPHEN J. A. JENNINGS, MICHAEL J. HAMBREY, NEIL F. GLASSER: Glaciers as geological analogues of rock deformation	29
TOMASZ KALICKI, EWA NOWAK, KATARZYNA CZAJA: Czarna Konecka - historical changes in the land uses in the catchment last 200 years	30
TOMASZ KALICKI, SŁAWOMIR CHWALEK, CYRYL KONSTANTINOVSKI PUNTOS: First results of petrographic and sedimentologic studies of the Ezousas river gravels (SW Cyprus)	31
TOMASZ KALICKI, PIOTR KUSZTAŁ: Regional phases of increase of fluvial activity recorded in the morphology and sediments: comparison studies in the upper Vistula and Czarna Konecka river valleys (Poland)	32
TOMASZ KALICKI, MARIUSZ CHRABĄSZCZ, SŁAWEK CHWALEK, DMITRY TSVIRKO, KRZYSZTOF ŻUREK, PAWEŁ PRZEPIÓRA: New geological and geophysical data in the lower and middle section of the Łososina valley (Wierna Rze- ka) in Poland	33
TOMASZ KALICKI, PAWEŁ PRZEPIÓRA, SŁAWOMIR CHWALEK, MICHAŁ AKSAMIT, PAULINA GRZESZCZYK, GEOFFREY HOUBRECHTS: Reflection of the metallurgy industry in sediments and relief – case study from Jędrów (Holy Cross Moun- tains, Poland)	35
KAREL KIRCHNER, JOSEF UNGER, JAN VELEK, FRANTIŠEK KUDA, LUCIE KUBALÍKOVÁ: Lokalita Holedná – hradisko z mladší doby bronzové v západní části Brna zjištěné geomorfologickým prů- zkumem	36
ROMANA KOHILOVÁ, PETER PIŠŮT, TOMÁŠ ČEJKA: Paleoekologická rekonštrukcia zazemneného objektu z laténskeho obdobia (Bratislava, Vlčí kút)	37
ROMANA KOHILOVÁ, ANDREJ ŽITNAN, LENKA HORÁKOVÁ, TOMÁŠ ČEJKA, PETER PIŠŮT: Hromadný nález ulit a lastův máčkových na archeologickej lokalite Trnávka (Žitný ostrov, Slovensko) z 10. – 12. storočia a pokus o jeho interpretáciu	38
PETR KOLAŘÍK, B. STROUHALOVÁ, J. TRUBAČ, KRISTÝNA FLAŠAROVÁ, R. ZECH, L. ŠEFRNA: Nové přístupy k objasnění environmentální historie černozemních a hnědozemních oblastí v Česku	39
KATEŘINA KOLKOVÁ, MARTIN MONÍK, ARKADIUSZ TAJER: Místní a exotické suroviny na sídlišti kanelované a lužické kultury v Oseku n. Bečvou II	40
SŁAWOMIR KOWAL, TOMASZ KALICKI, PIOTR KUSZTAŁ, KAROLINA FULARCZYK, MARCIN FRĄCZEK, KRZYSZTOF ŻUREK: Sediments of the Upper Mierzawa valley floor (Polish Uplands) - first results	41
DAVID KRAUSE, MARTIN MARGOLD: Zalednění Šumavy v novém světle	42
MAREK KRÍŽEK, TOMÁŠ UXA, DAVID KRAUSE, ZBYNĚK ENGEL: Rozmístění, stáří a paleoenvironmentální interpretace tříděných polygonů ve Vysokých Sudetech	43
PIOTR KUSZTAŁ, TOMASZ KALICKI, PAWEŁ PRZEPIÓRA, MARCIN FRĄCZEK, MICHAŁ AKSAMIT, PAULINA GRZESZCZYK: Stratigraphy of terraces in the Czarna Konecka river valley (central Poland)	44
LENKA LISÁ, PAVEL LISÝ, MARIE JEŽKOVÁ: Podlaha jako archiv – experimentální studie v muzeu na mlýně (dolní němčí)	45
LENKA LISÁ, MARKÉTA LISÁ: Co dokáže kaluž a jak jí poznat v archeologickém záznamu?	46
LENKA LISÁ, PETRA GOLÁŇOVÁ, JAN PETŘÍK, KATARÍNA ADAMEKOVÁ: Mt.Beuvray/Bibracte – keltské oppidum jako příkladová studie využití sídelního prostoru	47

Hromadný nález ulít a lastúr mäkkýšov na archeologickej lokalite Trnávka (Žitný ostrov, Slovensko) z 10. – 12. storočia a pokus o jeho interpretáciu

ROMANA KOHILOVÁ¹ – ANDREJ ŽITNAN² – LENKA HORÁKOVÁ² – TOMÁŠ ČEJKA³ – PETER PIŠÚT¹

¹Katedra fyzickej geografie a geoekológie, Prírodovedecká fakulta, Univerzita Komenského, Mlynská dolina 842 15 Bratislava 4, Slovenská republika, romana.kohilova@uniba.sk, pisut@uniba.sk,

²AA Avala, s. r. o., Trnavská cesta 61, 821 06 Bratislava, Slovenská republika, andrejzitnan@gmail.com,

³Botanický ústav, Slovenská akadémia vied, Dúbravská cesta 9, 845 23 Bratislava 4, Slovenská republika, tomas.cejka@savba.sk

V súvislosti s výstavbou rýchlostnej cesty R7, úseku Dunajská Lužná – Holice boli v roku r. 2018 v katastri obce Trnávka na Žitnom ostrove zriadené dva zemníky na ťažbu stavebného materiálu. Záchraný archeologický výskum v priestore severnejšieho z nich zachytil časť stredovekej osady, datovanej do obdobia 9. – 12. storočia (hornou hranicou osídlenia je rok 1241). Súčasťou slovanskej osady boli aj komplexy viacerých pecí, ťažobné a zásobné jamy i ďalšie objekty. Počas výskumu boli odkryté aj dva menšie objekty č. 4034 a 4035 (jeden z nich bezpochyby antropického pôvodu), v ktorých sa nachádzali početné veľké ulity slimákov a lastúry korýtok. Koncentrácia schránok mäkkýšov, potenciálne vhodných nielen na prikrmovanie niektorých domácich zvierat, po vypálení ako prímies do keramiky, prípadne vhodných aj ako hračky, šperky apod., predovšetkým však na priamu konzumáciu (po tepelnej úprave), bola bezpochyby výsledkom ich zámerného zberu. Cieľom tohto príspevku je analýza, interpretácia a relevancia uvedených zooarcheologických nálezov jednak vo vzťahu k stredovekej osade, jednak z hľadiska rekonštrukcie prírodného prostredia v blízkom okolí. Výskum bol financovaný z prostriedkov grantovej agentúry VEGA v rámci projektov č. 1/0781/17, 2/0030/17 a 2/0079/18.

Výplň objektov pozostávala z ulít nášho najväčšieho slimáka (s. záhradný / hlemýžď zahradní, *Helix pomatia*, celkove 233 ks) a lastúr vodného druhu korýtko rybníčné (Velevrub nadmutý, *Unio tumidus*; najmenej 32 kompletných jedincov). Väčšina ulít bola rôznym spôsobom poškodená. Výplavom zeminy, sekundárne vyplňajúcej ulity *H. pomatia* sa získalo ďalších 53 ks ulít menších ulitníkov, patriacich spolu 12 druhom, ktoré pomáhajú rekonštruovať prírodné prostredie v okolí sídelnej lokality. Poukazujú predovšetkým na možnú prítomnosť (ruderalizovaných) otvorených priestranstiev, tvrdých lužných lesov a svetlých hájov. Nálezy majú význam aj z hľadiska paleohydrografie. Archeologická lokalita je totiž situovaná priamo na brehu zaniknutého ramena Dunaja, ktoré bolo v čase existencie osady ešte zrejme prietokné alebo len nedávno predtým odstavené. Bezpochyby práve z týchto vodných plôch pochádzali lastúry *Unio tumidus* (= druh pomaly tečúcich a stojatých vôd). Interpretáciu nálezov komplikuje rádiouhlíkový vek dvoch ulít *H. pomatia*, stanovený metódou AMS (CAIS Radiocarbon, University of Georgia, USA), orientačne spadajúci ešte do obdobia eneolitu (subboreál). Vekový rozdiel 3 172 – 3 771 rokov voči predpokladanému veku nálezov z čias existencie osady (okolo cca 1000 AD) sa zdá byť príliš veľký aj pri zohľadnení „bežných“ anomálií, typických pre datovanie suchozemských ulitníkov z karbonátových oblastí (CF. BING XU ET AL. 2011).

Reference:

BING XU, ZHAOYAN GU, JINGTAI HAN, QINGZHEN HAO, YANWU LU, LUO WANG, NAIQIN WU, YUNPEI PENG, (2011): Radiocarbon age anomalies of land snail shells in the Chinese Loess Plateau. Quaternary Geochronology, 6, 383 – 389.